

Možda nekoga može začuditi činjenica da katolički teolog piše o sakramentima u pravoslavnoj Crkvi, no i zbog ekumenskih nastojanja to je vrlo dobrodošla novost na hrvatskom teološkom ozemlju. Uostalom, katolički teolog u pristupu teologiji sakramenata u pravoslavnoj Crkvi polazi od ekumenskih stavova izraženih u dokumentima Katoličke crkve, koji izražavaju otvorenost, ali i zahtjev dubljega međusobnog teološkog razumijevanja. Zbog toga je vrlo važna činjenica da autor u svojem djelu donosi sve važnije dokumente ekumenske naravi i ekumenskih nastojanja kako bi argumentirano potkrijepio svoje izlaganje.

Smatramo da je autor u pisanju i razradi ovog djela pristupio vrlo sustavno i znalački te se može reći da je ova knjiga izvrstan plod njegova dugogodišnjega marljivoga i predanoga znanstveno-istraživačkog rada. Temeleći svoje pisanje na argumentiranim činjenicama i dokumentima te na brojnoj literaturi, Mateljan u ovom djelu dosljedno pokazuje i znanstvenu kompetenciju u istraživanju, ali i kritičku analizu i vrednovanje teoloških sadržaja

koji se odnose na središnju temu djela, ne propuštajući iznijeti zapažene osobne osvrte, mišljenja i prijedloge, posebice glede daljnjeg razvoja ekumenizma.

Zaključujući ovaj osvrt, još jednom želimo naglasiti da je objavljivanje ovoga Mateljanova djela vrlo korisno i opravdano. Autoru bih iskreno čestitao i odao priznanje na uloženom trudu u pisanju ovog djela. Naime, djela poput ovoga su itekako dobrodošla za hrvatsku teološku, duhovnu i kulturnu scenu te će zasigurno intelektualno i kulturalno obogatiti ne samo studente teologije i promicatelje ekumenizma, ne samo hrvatsko čitateljstvo, nego i sve koji se iskreno zanimaju za istočnu teologiju i liturgiju te nastoje oko boljega međusobnog razumijevanja i ekumenskog zbližavanja. Svima nam je znano da u mnogočemu postoji slaganje pravoslavne i katoličke teologije sakramenata, ali postoje i neka razmimoilaženja, drukčija tumačenja i sl. I zbog toga je ova knjiga dobrodošla, kako bi se upoznalo i ono što nas povezuje, kao i ono što nas razdvaja, te kako bismo u ekumenskom duhu tražili putove koji mogu dovesti do zajedničkih sakramentalnih slavlja.

Ivan Karlić

Ivica KOMADINA – Adolf POLEGUBIĆ (ur.), *Digitalno doba i pastoral mladih*. Zbornik, Biblioteka »Diaspora croatica« knj. 28, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt am Main, 2020., 167 str.

U izdanju Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni u Biblio-

teci »Diaspora croatica« objavljen je 21. po redu zbornik pod nazivom *Digitalno*

doba i pastoral mladih. U zborniku su predavanja s godišnjega pastoralnog skupa hrvatskih svećenika, đakona, pastoralnih suradnica i suradnika iz Zapadne Europe, koji je održan od 7. do 10. listopada 2019. godine u Nadbiskupiji Bamberg u Vierzahnheiligenu.

Doc. dr. sc. Stanislav Šota s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu prvo je predavanje naslovio »Mladi i poimanje o mladima prema pobudnici *Christus vivit* – *Krist živi*«, koju je papa Franjo 2019. godine uputio mladima. Autor ističe kako mladi i mladost nisu nešto što se može analizirati na apstraktan način. »Mladost kao takva ne postoji, postoje samo mladi s konkretnim životima i iskustvima, mladi koji su u suvremenom svijetu izloženi stalnim i brzim promjenama koje utječu na njihovo (ne)snalaženje. Suvremeni pastoral mladih treba uvijek imati u vidu konkretnu situaciju u kojoj se mladi nalaze, uključujući i njihove probleme«, upozorio je dr. sc. Šota. Prof. dr. sc. Danijel Labaš s Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu u svojem predavanju govorio je o medijskoj pismenosti kao preduvjetu za pastoralni rad s medijima. Medijska pismenost, kao rezultat medijskog obrazovanja, prema različitim autorima, podrazumijeva »pristup, analizu, vrednovanje i stvaranje sadržaja« u različitim medijima, posebno na internetu na kojemu je svaki dan prisutno oko milijun novih korisnika. Čak 45% svjetske populacije, dakle tri i pol milijarde ljudi, u doba pripreme predavanja i član-

ka koristi se društvenim mrežama, istaknuo je dr. sc. Labaš. Koristeći se porukom pape Franje sudionicima konferencije naslovljenom »Dječje dostojanstvo u digitalnom svijetu«, koja je održana u Vatikanu 2017. godine, podsjetio je da internetski sadržaji mogu pozitivno i negativno utjecati na djecu i mlade, ali i na odrasle. U izlaganju o izloženosti djece i mladih medijima izv. prof. dr. sc. Igor Kanižaj s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu predstavio je novije rezultate istraživanja o odnosu djece i mladih prema medijima i komunikacijskim kanalima. Pojasnio je promjene u izloženosti medijskom sadržaju u kontekstu posljednjih pedeset godina.

»Mladi u digitalnom svijetu prema pobudnici *Christus vivit*« drugo je predavanje doc. dr. sc. Stanislava Šote. »Evangelizacija je mladih za Crkvu najveći izazov. Za veliki broj evangelizatora nemoć evangelizacije mladih najjačnije otežavaju suvremena sofisticirana tehnologija i mediji. Mediji imaju posebnu moć u stvaranju virtualne stvarnosti. Ulaskom u svijet virtualnoga, mlad čovjek često gubi realnu sliku svijeta, gubi moć razlučivanja i razlikovanja istine od laži. Današnjem čovjeku nerijetko forma postaje važnija od sadržaja. Mediji su nerijetko u službi osobnog profita manipulatora. Mladi su njihove prve žrtve jer ne posjeduju izgrađenu životnu ljestvicu vrednota.« Prof. dr. sc. Danijel Labaš u svojem predavanju naslovljenom »Pedagoški i pastoralni pristup medijskom odgoju« predsta-

vio je četiri različita pedagoška pristupa tom odgoju, te je istaknuo da je od svih ponajbolji kritički pristup. Važnost crkvenog nauka na području odgoja za medije izričito naglašavaju i vatikanski pastoralni naputak *Communio et progressio*, kao i dokument Hrvatske biskupske konferencije *Crkva i mediji* te direktorij o medijima *Mediji i divni Božji darovi u službi evanđelja* Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. U zadnjem prilogu u zborniku o rizičnom ponašanju mladih u digitalnom svijetu i izv. prof. dr. sc. Igor Kanižaj ističe kako posljednjih nekoliko godina ta tema postaje jedna od ključnih tema u raspravama o izloženosti djece i mladih medijima i informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Rizično ponašanje danas ponajprije se prepoznaje u elektroničkom nasilju u kojem su mladi nerijetko žrtve, ali i sve češće počinitelji.

»Danas se osjeća potreba za medijskom pismenošću kako bi mogli bolje razumjeti promjene koje se događaju, nove načine komuniciranja i posljedice koje imaju osobito na antropološkom planu. Taj je zahtjev osobito aktualan ako se ima u vidu pastoral mladih budući da su oni 'uronjeni' u svijet medija. Tekstovi u ovom zborniku osvjetljavaju pojedine važne aspekte pastoral-

noga djelovanja koji je osjetljiv na medijske izazove mladih naraštaja«, istaknuo je u recenziji prof. dr. sc. Jerko Valković.

Izv. prof. dr. sc. Vine Mihaljević u svojoj je pak recenziji istaknuo kako u ovom zborniku autori nude osnovni odgojno-obrazovni i pastoralni uvid koji se odnosi na mlade i djecu u digitalnom dobu, u dobi kada se mladi i djeca redovito koriste internetom i društvenim platformama. »Za ispravno, kritičko i odgovorno korištenje digitalnih medija te kontrolu i/ili smanjenje rizičnih posljedica prekomjernog korištenja tih medija kod mladih, a i djece, prijeko je potrebna medijska pismenost koja treba postati integralni dio svih odgojno-obrazovnih i pastoralnih sustava. Stoga preporučam ovaj znanstveno-stručni zbornik radova kako bi bio dostupan znanstvenoj, stručnoj i općoj javnosti, a posebice roditeljima, odgojiteljima i vjeroučiteljima koji se koordinirano i sustavno bave odgojem i obrazovanjem te crkvenim pastoralom djece i mladih u digitalnom dobu.«

»Vjerujemo da će predavanja objavljena u ovom zborniku zasigurno pomoći u ovo naše moderno digitalno doba«, istaknuo je u predgovoru ovog zbornika delegat za hrvatsku pastvu u Republici Njemačkoj vlč. Ivica Komadina.

Adolf Polegubić